

A, Á

ADÓSSÁG – DEBITUM

ROKON ÉRTELMŰ SZAVAI: tartozás, kötelesség, érdem, kötelezés.

JELZŐI: bizonyos, sok, mostani, örökké-való, bizonytalan, régi, kevés, őstől maradt, igen nagy, veszendő, súlyos.

JELESEBB SZÓLÁSOK:

1. **Adósságban vagon:**

✧ Idegen pénzzel öltözik, játszik, vendégeskedik. ✧ Más erszényéből eszik, iszik. ✧ A mester és kalmár embernek erszényei táplálják s ruházzák őtet. ✧ Más erszényéből neveli pompáját, udvari szolgáit. ✧ Idegen tollba (olyan cifra asszony, aki adós) öltözött begyes vagy kontyos madár.

2. **Igen nagy adósságban vagon:**

✧ Torkig merült adósságban a szabóknál, fülíg a kalmároknál. ✧ Az adósságban mélyen elsüllyedett. ✧ Torkig úszik az adósságban. ✧ Magát igen nagy költségbe verte.

3. **Megfizette adósságát:**

✧ Kifejtőzött nagy nehezen a régi adósságából. ✧ Lerótt a rovásról, amivel tartozott. ✧ A régi adósságából már teljesen kigázolt.

MAGYAR ÉS LATIN KÖZMONDÁSOK:

1. Még a lelkével is adós. | *Animam debet.*
2. Az én szekerem farkán ül. | *In aere meo est.*
3. Ha jó-akaratot vészek, másnak adós lések. | *Beneficium accipere est libertatem vendere.*
4. Minden ígéret adóssá téssen. | *Omne promissum cadit in debitum. Omne promissum initio est libere voluntatis, deinde necessitatis.*
5. Sarkalással szokott az adós jól fizetni. | *Bona nomina mala fiunt, si interpelles nusquam.*

AJÁNDÉKOZOM – DONO

ROKON ÉRTELMI IGÉI: adakozom, jutalmazom, kedveskedem, ajándékot adok, ajándékot nyújtok.

MIKÉPPEN: eléggéppen, mód nélkül, egyenként, nyilván, kész akárvan, alattomban, érdeme-szerént, bőven, érdeme felett, könnyen, hirtelen, szűken, sokára, nehezen, kiváltképpen, jelesen, méltán, szívesen, kéntelenül.

JELESEBB SZÓLÁSOK:

1. *Valakit megajándékozni:*

✧ Az orvos szívét arannyal édesíteni. ✧ A borbély kezét ezüsttel kenni. ✧ A prókátor eszét tallérokkal sürgetni vagy megvilágosítani vagy élesíteni. ✧ Valami titkot pénzzel ostromlani. ✧ Valakinek jeles cselekedetét, nagy érdemét helyes réffel bőven mérni.

2. *Megajándékoztam ígéretem szerént:*

✧ Kegyes ígéretemet kegyesebb cselekedetemmel nyilván meg bizonyítottam. ✧ Szavaimat jeles, bő ajándékokkal meg is cséltetem.

MAGYAR ÉS LATIN KÖZMONDÁSOK:

1. Kend meg csak a tenyerét, megnyered. | *Placatur donis Jupiter ipse datis.*
2. Ajándékkal mindent meg lehet rontani. | *Muneribus vel dii capiuntur.*
3. Vékony ajándék. | *Levidense munus.*
4. Az ajándék marhának nem kell a fogát nézni. | *Donum quodcunque probato.*

AJÁNLOM – COMMENDO

ROKON ÉRTELMI IGÉI: áldozom, reábízom, valakit vagy valamit valakinek dicsérek vagy javallok.

MIKÉPPEN: teljesen, mind éltig, felettébb, egy ideig, váltig, nyilván, kiváltképpen, addig, titkon, örömet, szívesen, örökösképpen.

JELESEBB SZÓLÁSOK:

Az Úr Istennek ajánlotta dolgát:

✧ Az égre bízta minden dolgát. ✧ Az Istennek oltalma alá vette ügyét vagy veszedelmes állapotát. ✧ Az egek Urának szárnyai alá bízta nyomorult árváit. ✧ A mindenható kegyes

Istennek kiváltképpen való gondviselése, melyhez teljes reménységgel folyamodott vagy ragaszkodott, mindenütt szerencsésen vezérli dolgát vagy vezeti őtet.

ALAMIZSNA – STIPS

JELESEBB SZÓLÁSOK:

1. **Örömet ád alamisnát:**

✧ Mindenkor tátva-nyitva vagyon erszénye a szegénység számára. ✧ Kialudt benne a fösვნýsre kényszerítő gonosz gerjedelemnek minden legkisebb szikrája. ✧ Nem úja között fillérez, hanem kiterjesztett teli marokkal örömet vigasztalja a szűkölködőket. ✧ Könnyen megnyílik erszénye a szegényeknek áhítatos késikre.

2. **Adgy a szűkölködőknek alamisnát:**

✧ Gyűjteményedből tégy valamit félre a mennyei kincses ládába. ✧ Vigasztald a szegényeket ne csak tanácsoddal, hanem, mikor lehet, pénzeddel is. ✧ Nyújtsd kezed azokhoz, akik segítséget nem találnak mindennapi táplálásokra.

ALÁZATOS – ANIMI SUBMISSI HOMO

JELESEBB SZÓLÁSOK:

Alázatos ember:

✧ Alacsonon jártattya gondolattyait maga felől. ✧ Letartya szívét. ✧ Megtörte minden felfuvalkodó indúlattyait. ✧ Messze vagy távol jár tőle a kevélység.

MAGYAR ÉS LATIN KÖZMONDÁSOK:

1. Aki mennél nagyobb, annál alázatosb legyen minden dolgaiban. | *Quanto superiores sumus, tanto submissus nos geramus.*
2. Csak az együgyű szívben és nem a kevély elmében gyönyörködik az Isten. | *Deus humili, et non superbo delectatur corde.*
3. A náddal vagy sással fedett házban bátorságos alunni. Senki nem irígyli a pad alatt. | *Humilius, sed tutius.*

ALKALMATOSSÁG – OCCASIO

ROKON ÉRTELMI SZAVAI: alkalmasság, alkalom, idő, szer, ok, mód.

JELZŐI: kész, előforduló, gyúlasztó, forgó, bűnre gerjesztő, veszedelmes, első, ravasz, hasznos, szép, ritka, szerencsétlen, kiváltképpen való, közönséges, szabad, jelen-való, szerencsés, távolvaló, véletlen, kívánatos.

JELESEBB SZÓLÁSOK:

1. ***Szép alkalmatosságod vagyon:***

✧ Tágas meződ vagyon a nagy diadalomra. ✧ Kezedre került már ez a kívánatos alkalmatosság. ✧ Körülötted forog most ritka, szép alkalmatosság.

2. ***Igen veszedelmes alkalmatosságban vagy:***

✧ A bűnnek eszközei igen közel vannak hozzád.

MAGYAR ÉS LATIN KÖZMONDÁSOK:

1. Meddig tüzes a vas, addig kalapácsold. Akkor kell az alkalmatossággal élni, mikor vagyon. | *Dum ferrum candet, cudere quemque decet.*
2. Szinte ugyan kezedben vagyon most. | *Nunc ferrum tuum in igne est.*
3. Süsd ki, ha vagyon porod. | *Utere occasione.*
4. Az alkalmatosság és a hely térszen tolvajjá. | *Occasio facit furem.*
5. Úgy vigyázz az alkalmatosságra, mint az aranyra, mert könnyen elillan. | *Qui deferit occasionem, deferitur ab illa.*
6. Majd elválik, hány zsákkal telik. | *Ex occasione rei.*

ÁLLHATATOSSÁG – CONSTANTIA

ROKON ÉRTELMI SZAVAI: állandóság, erősség, bátorság, merészség, bátor nagy szív, tartósság, végig megmaradás.

JELZŐI: jeles, kemény, megátalkodott, hallhatatlan, férjfiúi, örök emlékezetre méltó, dicsőséges, győzhetetlen, csudálatos, tántorodhatatlan, hihetetlen, egyenlő, emberi, örökkévaló, vakmerő, fennhézó, kimondhatatlan.

JELESEBB SZÓLÁSOK:

1. ***Állhatatos embernek tapasztaltam ötlet lenni:***

✧ Semmi hatalom ki nem tehetett rajta. ✧ Nem ingó nádszál.
✧ Semmi erő fel nem tehet vele. ✧ Mindeddig igaz férjfiúi módon megállotta a bajvívást, a szerencsének legkegyetle-

nebb csapásai között is. ✧ A halálnak fenyegetésétől sem fél.
 ✧ Olyan, mint a valóságos óriás. ✧ Ez a mostoha szerencsének vagy az időnek kedvetlen változásaira soha meg nem indul.
 ✧ Könnyen ellene áll akármikor a balszerencsének. ✧ Eltűri a szerencse mostohaságát. ✧ A rossz szerencsének minden fergetegét, fúvatagját elálllya bátor szívvel. ✧ Meg nem indul, mikor az irigy szerencse vagy a gonosz nyelv feltett szándékában üldözi. ✧ Jó nyers és állhatatos, kemény, magyar szíve vagyon.
 ✧ Állhatatos lélek lakik benne. ✧ Méltóságához illendő bátor szívvel megajándékozott, vagy megszerette őtet az Úr Isten.

2. *Állhatatos volt mindenkor:*

✧ Félelem, szerelem, erőszak, fenyegetés, ajándék és más egyéb emberi indulatok miatt eltökélt szándékától félre soha sem lépett. ✧ Mindenkor elállotta a szerencse mostohaságának dühösségét. ✧ Mozdulhatatlan volt szíve mindenkor a jóban. ✧ Sem reménység, sem félelem, sem halál, sem élet sarkából vagy helyes szándékából eddig ki nem üthette. ✧ Nem fogott rajta, mint az aranyon a rozsdá. ✧ Sem a nyavalya, sem a szegénység és akárminémű nyomorúság ki nem mozdíthatta tökéletességéből. ✧ Mint a kemény kőszikla meg nem indult a szörnyű változásokon, nem unakodott a hosszas szenvedésekben. ✧ Őtet sem a fárasztó munkának nagy terhe, sem a gyönyörködtetésnek kívánsága, sem az ifjúságnak más egyéb mérge, sem a tisztségnek méltósága vagy az ajándéknak bősége elkezdett helyes szándékától félre nem tántoríthatta vagy soha meg nem gátolhatta. ✧ A szörnyű szenvedései között száját sem tartotta. ✧ Soha a legkeservesebb kínok közt meg sem matszant. ✧ A szenvedésekben mindenkor fényeskedő erősség vala. ✧ Kimondhatatlan és örök dicséretre méltó nagy bátorsága akárminémű ellenkező szerencsétlenségben sem engedte elméjét valaha elcsökkenni.

3. *Az Anyaszentegyház mindenkor állandó az igaz Hitnek tanításában:*

✧ Az Anyaszentegyház, ámbár számlálhatatlan, hosszas és igen hatalmas viaskodások támadtak ellene, de azért minden időben talpon állott. ✧ Soha az egy Isten igaza mellől el nem mehet. ✧ Az állhatatos kősziklán építettett Vallás nem ingadoz,